

Transznak lenni az EU-ban

Az uniós LGBT-felmérés adatainak összehasonlító elemzése Összefoglaló

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 1., 2. és 3. cikke biztosítja az emberi méltósághoz, az élethez és a személyi sérthetlenséghez való jogot. A 6., 7. és 8. cikk biztosítja a szabadsághoz és a biztonsághoz, a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához, valamint a személyes adatok védelméhez való jogot. A 14. cikk elismeri az oktatáshoz való jogot, a 20. cikk pedig a törvény előtti egyenlőséghez való jogot. A 21. cikk garantálja a megkülönböztetéstől, többek között a nem alapján történő megkülönböztetéstől való mentesség jogát, valamint a 35. cikk elismeri az egészségvédelemhez, a 45. cikk a mozgás és a tartózkodás szabadságához, a 47. cikk pedig a hatékony jogorvoslatához és a tisztességes eljáráshoz való jogot.

Az ember születéskor megállapított neme (férfi vagy nő) fizikai jellemzőin alapul. Ez azonban olykor nincs összhangban az adott személy nemi identitásával – azaz azzal, ahogyan a neméhez viszonyul és a nemére gondol. Mivel egyre több transz személy nyíltan elutasítja, hogy férfiként vagy nőként azonosítsák, egyértelművé válik, hogy a nemhez való viszony nem szorítható be szűk „női” vagy „férfi” skatulyába. Az EU leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (a továbbiakban: LGBT) személyekre vonatkozó felmérésének eredményei hangsúlyozzák, hogy mind a nemekkel kapcsolatos általános társadalmi viták, mind pedig az egyes jogi és szakpolitikai intézkedések számbavétele során túl kell lépni ezeken a skatulyákon.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (a továbbiakban: FRA) által készített LGBT-felmérés adatainak

gazdagsága és összehasonlítható jellege az Európai Unióban (a továbbiakban: EU) és tagállamaiban élő transz személyek mindennapi életének megvilágításával ezt lehetővé teszi.

„Transzneműként alapvető fontosságúnak tartom, hogy a döntéshozók és az egészségügyi szolgáltatók megértsék, hogy több létezik a nemi skála két végpontjánál. A kettő között bármi lehet, és teljes életet lehet élni anélkül is, hogy valaki a skála egyik vagy másik végén helyezkedne el, azaz ha valaki nem teljesen férfi vagy nő. Több megértésre, de sokkal inkább több erőforrásra és jogi támogatásra van szükségünk ahhoz, hogy életünket más emberekkel egyenlőként élhessük.”
(28 éves transz nő, Hollandia)

A *Transznak lenni az Európai Unióban* című jelentés egésze és ez az összefoglaló a felmérés eredményei alapján elemzi az önmagát transznak valló 6579 válaszadó által megélt valóságot. A transz személyek gyűjtőfogalma alá tartoznak mindazok, akik a születéskor megállapított nemtől eltérő neműként határozzák meg magukat, illetve attól eltérő nemi identitásúnak vallják magukat. Transz személyek Európában és a világon széles körben használják ezt a kifejezést; a válaszadók által választható lehetséges identitáscsoportok egyikével („transzneműek”) való összetéveszthetőség elkerülése érdekében ezért erre esett a választás. Bár az eredmények nem tekinthetők az EU-ban található összes transz személyre nézve reprezentatívnak, jelenleg ezek képezik a legnagyobb ilyen jellegű empirikus adathalmazt, amely rávilágít a transznemű személyek különböző élethelyzetekben szerzett tapasztalataira.

Fontosabb megállapítások

Az eredményekből kiderül, hogy a transz személyek esetében gyakran előfordul, hogy megsértik alapvető jogaikat: hátrányos megkülönböztetés, erőszak és zaklatás, mindez fokozottabban, mint a leszbikus, meleg vagy biszexuális válaszadók esetében. Ezek a tapasztalatok állandó félelemérzetet szüntenek, és egyes transz személyeket arra ösztönöznek, hogy kerüljenek bizonyos helyeket, valamint rejtsek el vagy leplezzék el valódi nemi identitásukat, tovább korlátozva ezáltal jogaikat.

Azok a problémák, amelyekkel a transz személyek az általuk megélt nemi identitásuk szabad kifejezése terén találkozhatnak, állandósítják a társadalom tényleges identitásukkal és életükkel kapcsolatos ismereteinek hiányát. Megteremtik a félelem és tudatlanság, a toleranciahiány, a megkülönböztetés, sőt, a gyűlöletből eredő erőszak ördögi körét.

Az FRA véleménye

Az uniós fellépés és a nemzeti válaszlépések erősítése

Az EU-nak és tagállamainak – a felmérés eredményeiből, valamint egyes uniós tagállamok tapasztalataiból és az általuk már alkalmazott ígéretes módszerekből kiindulva – foglalkoznia kell a transz személyekkel kapcsolatos kérdésekkel. Különösen a nemi identitást és a nemi megnyilvánulást védelmet élvező alapelveknek kell tekinteniük az emberi jogokkal foglalkozó és a megkülönböztetés elleni politikákban, cselekvési tervekben és felvilágosító kampányokban.

Mivel a felmérés megállapította, hogy a megkülönböztetés és az erőszak gyakran az adott személy szokásostól eltérő nemi megnyilvánulása miatt következik be, bővíteni kell a nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó uniós stratégiát, és intézkedéseket kell hozni a nemi sztereotípiák, valamint a nemi identitás, a nemi megnyilvánulás és a transzfóbia alapján történő megkülönböztetés elleni küzdelem terén.

TRANSZ VÁLASZADÓK AZ UNIÓS LMBT-FELMÉRÉSBE

Tekintettel a transz személyek sokféleségére, ez az elemzés az identitási csoportokon belüli alcsoportokat vizsgálja annak tudatában, hogy az őket érintő, az alapvető jogokkal kapcsolatos kérdések alapvetően eltérőek lehetnek. Bár a transz személyekkel kapcsolatos tanulmányok területén végzett korábbi kutatás eltéréseket mutat ki a transz nők, a transz férfiak és más transz személyek életében, ez az első alkalom, hogy egy, az egész EU-ra kiterjedő tanulmány lehetővé teszi a különböző alcsoportok összehasonlítását. Az uniós LMBT-mintában az alcsoportokban elegendő számú egyén szerepel, ami aprólékos összehasonlítást tesz lehetővé (1. ábra).

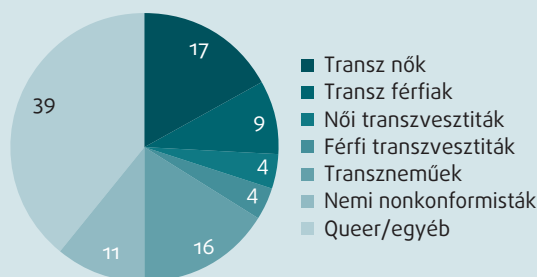
Ezek a csoportok – transz nők, transz férfiak, női transzvesztiták, férfi transzvesztiták, transz neműek, nemi nonkonformista (gendervariáns) és queer/más személyek – a transz válaszadók által választott fogalmaknak felelnek meg. A transz személyek tapasztalatait oktatási és társadalmi-gazdasági hátterük, valamint más jellemzőik is befolyásolják, amelyeket az elemzés adott esetben figyelembe vesz.

A felmérésben részt vevő transz válaszadók jellemzői

A transz válaszadók:

- átlagban fiatalok, 10 válaszadóból hét 18 és 39 év közötti (az átlagéletkor 34 év);

1. ábra: A transz mintában szereplő identitáscsoportok (%)

Kérdések: Számított változó a felmérés következő kérdései alapján:

A2. Milyen neműnek jegyezték be születésekor? Nő/Férfi.

A3. Ön transznemű (volt)? Igen.

A3.1 Kérjük, válassza ki azt az egy választ, amelyik legjobban illik Önre! 1 Transznemű 2 Transzszexuális 3 Transzszexuális múlttal rendelkező nő 4 Transzszexuális múlttal rendelkező férfi 5 Gendervariáns 6 Transzvesztita 7 Queer 8 Más, kérjük írja be...

Megjegyzés: A „transznemű” és „transzszexuális” kategóriában a válaszadókat transz férfi és transz nő csoportba csoportosították át – a további részleteket lásd a főjelentés 2. mellékletében.

Viszonyítási alap: Transz válaszadók az uniós LMBT-felmérésben.

Forrás: FRA, Uniós LMBT-felmérés, 2012

- különböző alcsoportokba (identitáscsoportok) tartoznak, amelyek esetében a transz nők száma a transz férfiak számának kétszerese, a női és férfi transzvesztiták száma pedig közel megegyező;
- ugyanolyan arányban jól képzettek, mint kevésbé képzettek;
- a teljes lakossággal összehasonlítva általában gyakrabban esnek az alacsonyabb jövedelmi negyedbe;
- szexuális irányultságukat biszexuálisként vagy homoszexuálisként jellemzik, vagy más meghatározásokat használnak;
- általában nem élnek kapcsolatban, és egyharmaduk egyszemélyes háztartásban él;
- gyakoribb, hogy városi környezetben élnek.

A transz személyek által alkotott minta igen változatos, eltérések tapasztalhatók a választott identitási kategóriákban vagy alcsoportokban abban, hogy férfiak, nőknek vagy valami másnak érzik-e magukat (nemi hovatartozás), a nemi megnyilvánulásban és abban, hogy a válaszadók nemi identitásuknak megfelelően hogyan próbáltak meg élni (nyíltság/társadalmi és/vagy orvosi átváltozás).

A transz válaszadók fele magasan **képzett** (főiskolai, egyetemi vagy magasabb végzettségű, 53%). A transz válaszadók fele (51%) nyilatkozott úgy, hogy fizetett állással rendelkeznek. Ide tartoznak az ideiglenesen távollévők is. A válaszadók egynegyede (24%) diák és 13%-a munkanélküli. A mintában szereplők egy kis része nem fizetett vagy önkéntes munkát végez, nyugdíjas vagy nem dolgozik.

Az LMBT-minta egészében a **jövedelemeloszlás** a teljes lakosságban tapasztalható jövedelemeloszlásnak felel meg, és az egyes kategóriákba a válaszadók mintegy negyede tartozik. A transz válaszadók esetében azonban más LMBT-csoportokkal összehasonlítva gyakrabban fordul elő, hogy a háztartás jövedelme tekintetében az alsó negyedbe, és ritkábban fordul elő, hogy a felső negyedbe sorolják magukat.

Az összes transz csoportot tekintve a válaszadók mintegy fele számol be arról, hogy a felmérés időpontjában nem élt **kapcsolatban** (48%), és a többség úgy nyilatkozik, hogy **családi állapota egyedülálló** (75%). A válaszadók hetede házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban él (15%).

A megkülönböztetés elleni küzdelem terén megfelelően kidolgozott és végrehajtott cselekvési tervek, pozitív intézkedések és az egyenlőséget szolgáló szakpolitikák fennállása esetén a transz személyek állításuk szerint nyíltabban vállalják nemi identitásukat. A felmérés eredményei hangsúlyozzák, hogy fontosak a jogi keretek és a szakpolitikai eszközök. Hozzájárulnak az alapvető jogok védelméhez és elősegítéséhez, valamint a társadalmi normák és meggyőződések előmozdításához, ami javítja az emberek életét.

Hátrányos megkülönböztetés

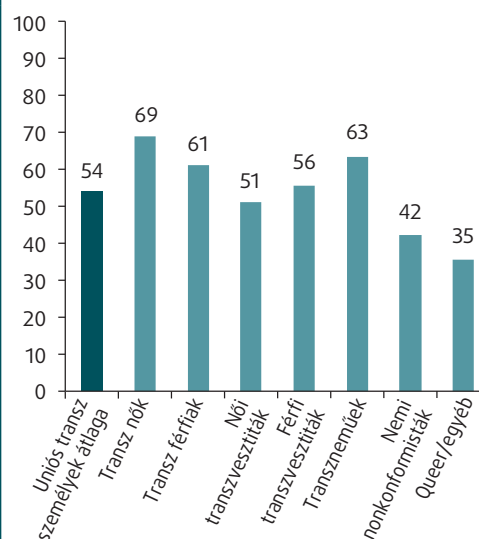
„Azt szeretném, ha nem számítana, hogy mások milyen neműnek vélnék. Szeretném, ha a szokásos módon tudnám folytatni a mindennapi életem, ha tisztességes bánásmódban részesülnék és tiszteletet tanúsítanának irántam, bárhog is jelenek meg. Szeretném, ha lehetővé tennék, hogy önmagam lehessenek, anélkül, hogy törődnöm kellene másokkal.”

(42 éves transz személy, Egyesült Királyság)

A befogadó és összetartó, emberi erőforrásait kihasználó és a társadalom valamennyi tagja számára jólétet és fejlődést biztosító társadalmak feltétele, hogy a társadalomban mindenki megkülönböztetés nélkül, egyenlőként és teljes körűen vegyen

1 Az európai társadalmi felmérés jövedelem-eloszlási eredményei alapján; további részletekért lásd a főjelentés 2. mellékletét.

2. ábra: Az utóbbi 12 hónap tekintetében azok a válaszadók, akik úgy érezték, hogy transzidentitásuk miatt megkülönböztetés vagy zaklatás érte őket, identitáscsoportonként (%)

Kérdés: C2A. Az elmúlt 12 hónap során abban az országban, ahol él, érezte-e személy szerint úgy, hogy hátrányosan megkülönböztették vagy zaklatták azért, mert úgy vélték, hogy Ön: D. transznemű. Igen.

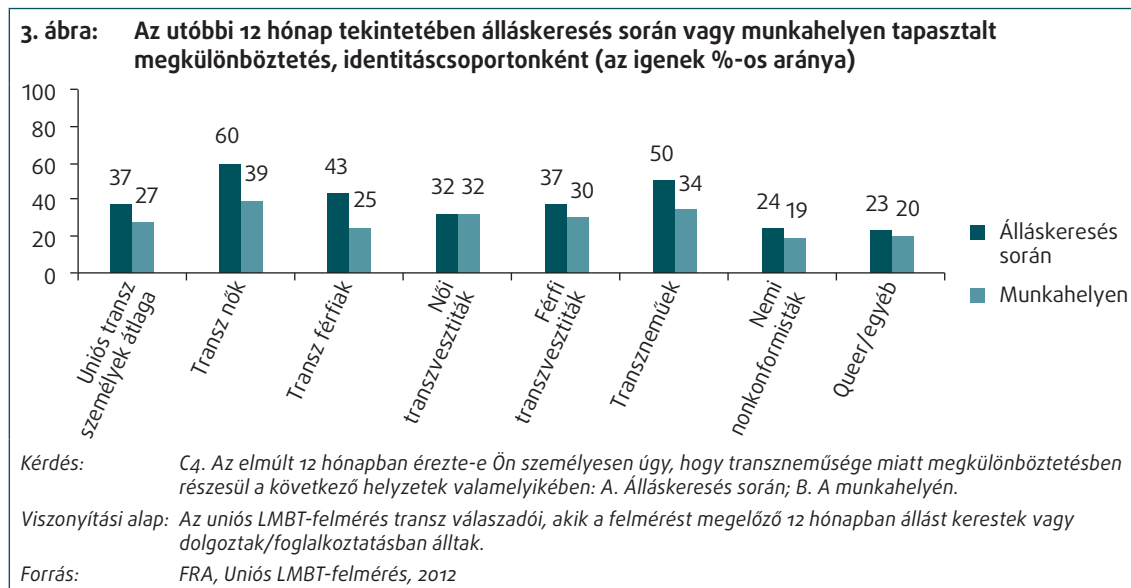
Viszonyítási alap: Transz válaszadók az unió LMBT-felmérésben.

Forrás: FRA, Unió LMBT-felmérés, 2012

részt. Ebben a tekintetben nyugtalanítóak az uniós LGBT-felmérés eredményei. Arról árulkodnak, hogy a transz személyek egyenlősége mindeddig nehezen elérhető célkitűzésnek bizonyult, ami uniós és tagállami szinten határozott fellépést követel.

A felmérést megelőző évben az összes LGBT-válaszadók 47%-ával szemben a transz válaszadók több mint fele (54%-a) érezte úgy, hogy transzidentitása miatt megkülönböztetés vagy zaklatás érte.

A fiatal, fizetett állással nem rendelkező vagy alacsonyabb jövedelmi osztályba tartozó válaszadók gyakrabban vélték úgy, hogy megkülönböztetésben részesülnek. Ezenkívül a transz válaszadók esetében annál gyakrabban fordult elő, hogy úgy érezték, megkülönböztetés éri őket, minél nyíltabban felvállalták transzidentitásukat.

5. ábra: Miért nem jelentették a legutóbb történt megkülönböztetést (az esetek %-ában)

Kérdések: C6. A legutóbbi esetre gondolva, tett-e valahol panaszt akár Ön, akár valaki más az eset kapcsán? „Nem”.

C7. Mi volt az oka, hogy nem tett panaszt az ügyben?

Viszonyítási alap: Az uniós LMBT-felmérés azon transz válaszadói, akiket megkülönböztetés ért, és akik nem jelentették a legutóbbi megkülönböztetés esetét.

Forrás: FRA, Uniós LMBT-felmérés, 2012

A felmérés a társadalmi élet számos területén tapasztalt megkülönböztetésre kiterjedt.

- Foglalkoztatás: a transz válaszadók több mint egyharmada érezte úgy, hogy álláskeresése során transzidentitása miatt megkülönböztetés érte (37%) és egynegyede (27%) számolt be a munkahelyen tapasztalt megkülönböztetésről.
- Oktatás: az iskolába/egyetemre járó vagy iskolába/egyetemre járó, gyerekkel/gyerekekkel rendelkező, transz válaszadók egynegyede érezte személyesen úgy, hogy a felmérést megelőző 12 hónapban az iskola vagy az egyetem munkatársai megkülönböztetésben részesítették. A transz diákok esetében ez az arány 29%-ra emelkedik.
- Egészségügyi ellátás: a felmérést megelőző egy évben egészségügyi szolgáltatásokat vagy szociális szolgáltatásokat igénybe vevő válaszadók közel egyötöde (az előbbi esetben 22%, az utóbbi esetben 19%) érezte úgy, hogy transzidentitása miatt az egészségügyi vagy szociális szolgáltatást nyújtó személyzet megkülönböztetésben részesítette.
- Áruk és szolgáltatások: a fiatal, munkanélküli és/vagy alacsonyabb jövedelmi osztályba tartozó válaszadók körében gyakrabban fordult elő, hogy úgy érezték, hogy a felmérést megelőző évben megkülönböztetés érte őket.

A válaszadóknak csak kis része jelentette az öt legutóbb ért megkülönböztetést. A transz személyek esetében azonban más LMB csoportokkal összehasonlítva gyakoribb volt, hogy jelentették a legutóbb történt eseményt. A transz válaszadók több mint háromötöde nem jelentette az esetet, mert meggyőződése szerint semmi sem történt vagy változott volna, fele pedig azért nem, mert úgy gondolták, hogy nem éri meg jelenteni az esetet. A transz válaszadókat az is aggasztotta, hogy az esetet nem vették volna komolyan, és nem akarták felfedni szexuális irányultságukat és/vagy nemi identitásukat. Közel egyharmaduk (30%) nem tudta, hogy hogyan vagy hol tegyen bejelentést.

A foglalkoztatás területén a nemi identitáson alapuló megkülönböztetést tiltó hatályos jogi keretrendszer végrehajtásához elengedhetetlen a megkülönböztetés illetékes hatóságoknak, például az egyenlőséggel foglalkozó szervezetek történő jelentése. A nemek közötti egyenlőségről szóló (átdolgozott) irányelv előírja, hogy olyan, egyenlőséggel foglalkozó szervezetet kell létrehozni, amelyek feladata, hogy segítséget nyújtsanak a megkülönböztetés áldozatainak panaszaiak érvényesítése során (a 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja). A tagállamoknak továbbá biztosítaniuk kell, hogy a civil társadalmi szervezetek a sértetteknek segítséget nyújtsanak a bírósági vagy közigazgatási eljárásokban (a 17. cikk (2) bekezdése).

Az FRA véleménye

Megkülönböztetés a foglalkoztatásban és az áruhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben

A felmérés eredményei szoros korrelációt mutatnak a nemi megnyilvánulás és a megkülönböztetés bekövetkezése között. Az egyenlőséggel kapcsolatos hatályos jogszabályok felülvizsgálata, illetve az e területre vonatkozó új jogszabályok elfogadása során az uniós jogalkotónak biztosítania kell, hogy

a jogszabályok a nemi identitás alapján történő megkülönböztetésre is kiterjedjenek. Az uniós jogszabályok alapján a nemváltoztatást tervező, azon épp áteső vagy már átesett személyeknek nyújtott jelenlegi jogi védelmet minden transz személyre ki kell terjeszteni.

A felmérésből kiderül, hogy csak igen kevés transz válaszadó jelenti az általa elszenvedett megkülönböztetést a hatóságoknak. A nemek közötti egyenlőségről szóló (átdolgozott) irányelv (2006/54/EK) és az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében a nemek közötti egyenlőségről szóló irányelv (2004/113/EK) végrehajtásával összefüggésben az EU-nak továbbra is szorosan figyelemmel kell kísérnie a nemzeti panaszügyi szervek és eljárások hatékonyságát. Az uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az egyenlőséggel foglalkozó szervek és más nemzeti panaszügyi mechanizmusok megfelelő felhatalmazással és erőforrásokkal rendelkezzenek a nemi identitáson alapuló megkülönböztetéssel kapcsolatos tájékozottság növeléséhez és az ilyen esetek bejelentésének előmozdításához.

Az uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a közszektor a magánélet teljes körű tiszteletben tartását szem előtt tartva dolgozzon ki és hajtsa végre a sokféleséggel kapcsolatos stratégiákat és az egyenlő bánásmódra vonatkozó politikákat, és ossza meg a transz személyek igényeivel kapcsolatos tapasztalatokat és bevált módszereket. Ez például magatartási kódexek elfogadásával, valamint a foglalkoztatással kapcsolatos dokumentumokban a név és a nemi jellemzők megváltoztatásának megkönnyítésével biztosítható. A tagállamoknak ösztönözniük kell a szakszervezetek és a munkáltatói szervezetek által a munkahelyen és a szakképző intézményekben a sokféleség elősegítése és a nemi identitáson alapuló megkülönböztetés elleni politikák terén kifejtett erőfeszítéseket.

Az oktatás területén tapasztalható hátrányos megkülönböztetés

A felmérésből kiderül, hogy az oktatás területén a transz válaszadók nemi megnyilvánulásuk vagy identitásuk miatt bántalmazást és negatív reakciókat tapasztalnak. Az EU-nak a nők és férfiak közötti egyenlőséggel kapcsolatos uniós stratégia keretében a nemi sztereotípiák elleni küzdelem érdekében kifejtett erőfeszítései részeként segítenie kell az iskolában a transz személyekkel, akár diákokkal, akár szülőkkel szemben megnyilvánuló bántalmazás elleni harcot. Az EU oktatási programjának elő kell mozdítania az uniós tagállamok körében az egymástól tanulást, és népszerűsítene kell a transzfób bántalmazás leküzdésére irányuló bevált gyakorlatokat.

Az uniós tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az iskolák a transz személyek számára biztonságos, támogató, megkülönböztetéstől, bántalmazástól és kirekesztéstől mentes környezetet biztosítsanak. Az iskolákat arra kellene ösztönözni, hogy fogadjanak el általános, a transz személyekkel kapcsolatos kérdésekre is kiterjedő bántalmazásellenes politikát.

Az illetékes hatóságokat, például az egyenlőséggel foglalkozó szerveket, az emberi jogokkal foglalkozó nemzeti intézményeket és a gyermekekkel foglalkozó ombudsmanokat megfelelő felhatalmazással és erőforrásokkal kell ellátni, és arra kell őket ösztönözni, hogy vizsgálják meg az oktatásban a nemi identitás alapján történő bántalmazás és megkülönböztetés eseteit.

Az uniós tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a nemi identitásról és a nemi megnyilvánulásról szóló objektív felvilágosítás része legyen az iskolai tantervnek, hogy ezzel a személyzet és a diákok körében egyaránt ösztönözzék a tiszteletet és megértést, és felhívják a figyelmet a transz személyek által tapasztalt problémákra. Az uniós tagállamoknak az oktatási szakemberek számára képzést kell biztosítaniuk arra vonatkozóan, hogy hogyan közelítsék meg az oktatásban a transz személyekkel kapcsolatos kérdéseket és hogyan kezeljék a transzfób bántalmazás és zaklatás eseteit.

Megkülönböztetés és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés

A felmérésből kiderül, hogy a felmérést megelőző egy évben egészségügyi szolgáltatásokat vagy szociális szolgáltatásokat igénybe vevő válaszadók közel egyötöde érezte úgy, hogy transzidentitása miatt az egészségügyi vagy szociális szolgáltatást nyújtó személyzet megkülönböztetésben részesítette. Az uniós tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az előítéletek kiküszöbölése és a transz személyeknek nyújtott szolgáltatások javítása érdekében a transz személyek egészségvédelmi szükségleteiről az egészségügyi szakemberek és az egészségbiztosításban dolgozók számára megfelelő képzés és felvilágosítás álljon rendelkezésre.

Az uniós tagállamoknak fontolóra kell venniük annak biztosítását, hogy transz személyekre szakosodott egészségügyi szolgáltatások álljanak rendelkezésre, és hogy a transz személyek az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés során egyenlő és tiszteletteljes bánásmódban részesüljenek. A tagállamoknak mérlegelniük kell a nemi átalakító kezelések megkönnyítését, és ahol ez nem elérhető, elő kell segíteniük az ezt biztosító uniós tagállamban történő kezeléshez való hozzáférést.

Az uniós tagállamoknak nemzeti egészségügyi terveikbe és szakpolitikáikba bele kell foglalniuk a transz személyekre szakosodott egészségügyi ellátást, és biztosítaniuk kell, hogy az egészségügyi felmérések, a képzési tantervek és az egészségügyi szakpolitikák a transz személyeket és szükségleteiket is figyelembe vegyék.

Erőszak és zaklatás

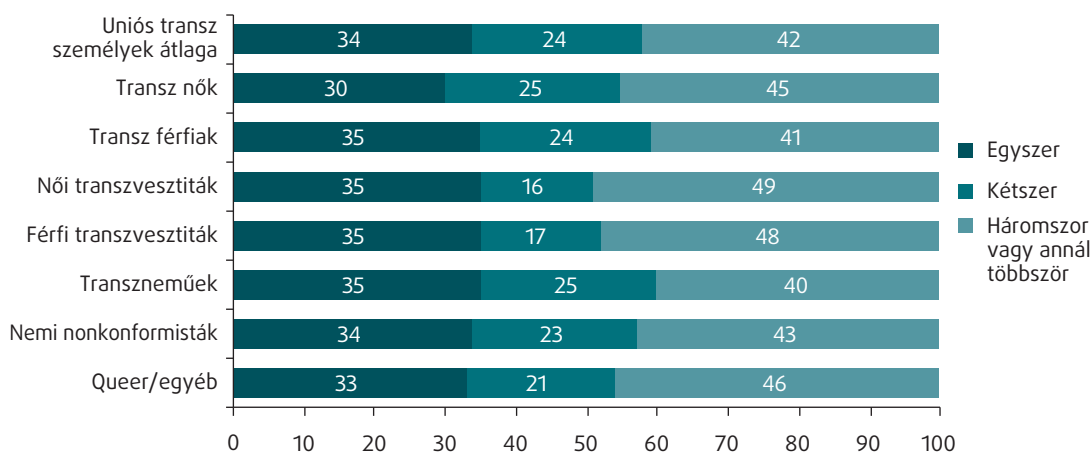
„Transzneműnek lenni Litvániában az elképzelhető legnehezebb dolog. Állandó félelemben élek, a végén nem is tudod, hogy akarsz-e élni egyáltalán. [...] Annyi megkülönböztetésben, zaklatásban és erőszakban van részem, hogy ez teszi ki mindennapi életemet.”
(25 éves transznemű, Litvánia)

Az uniós LGBT-felmérés legszembetűnőbb eredménye a transz személyek által elszenvedett nagyszámú, ismétlődő erőszak és gyűlöletből fakadó

bűncselekmény, ami azt jelzi, hogy az EU egészében szükség van a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelemre irányuló politikák javítására:

- két transz válaszadóra évente közel egy erőszakkal és zaklatással járó eset jut, ami kétszerese a lesbikus, meleg és biszexuális válaszadókra jutó esetek számának;
- a felmérést megelőző 12 hónapban erőszak áldozatává vált transz válaszadók mintegy kétötöde (44%) mondta azt, hogy az említett időszakban ez háromszor vagy annál többször fordult elő;

6. ábra: Az utóbbi 12 hónapban támadás áldozatává vált vagy fizikai és/vagy szexuális erőszakkal fenyegetett válaszadók, az esetek száma és identitáscsoportok szerint (%)

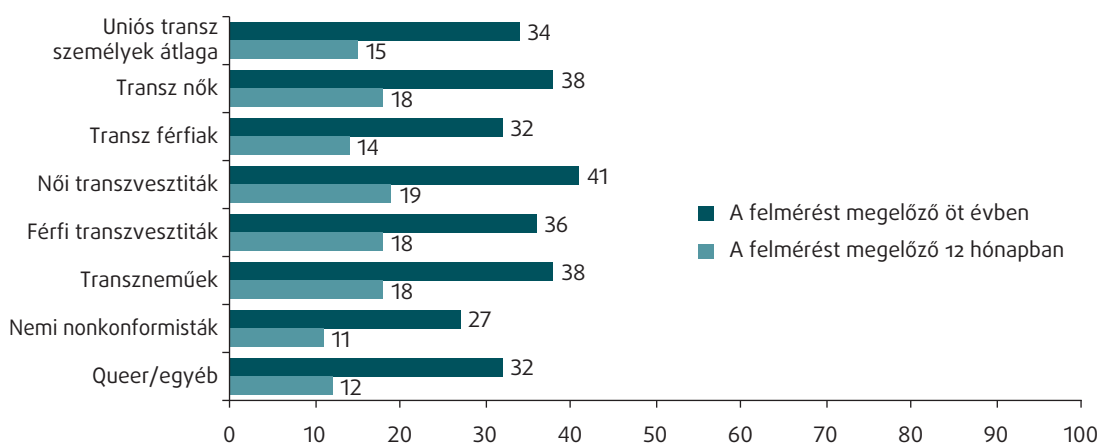

Kérdés: FA1_3. Hány fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés érte Önt az elmúlt 12 hónapban az Európai Unióban/az országban ahol él?

Viszonyítási alap: Az uniós LGBT-felmérés transz válaszadói, akiket a felmérést megelőző 12 hónapban fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés ért.

Forrás: FRA, Uniós LGBT-felmérés, 2012

7. ábra: Erőszak vagy erőszakkal való fenyegetés előfordulása az elmúlt öt évben és az elmúlt 12 hónapban, identitáscsoportonként (%)

Kérdések: F1_A. Az elmúlt 5 évben érte-e Önt bármilyen okból fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés otthonában vagy máshol (utcán, tömegközlekedési eszközön, munkahelyén stb.)? Igen.

FA1_2. Mikor érte Önt a LEGUTÓBBI fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés? Az elmúlt 12 hónapban.

Viszonyítási alap: Transz válaszadók az uniós LGBT-felmérésben.

Forrás: FRA, Uniós LGBT-felmérés, 2012

- az identitáscsoportonkénti lebontásból kiderül, hogy ebben az időszakban a női és férfi transzvesztiták esetében fordult elő a leginkább, hogy több esetben (háromszor vagy annál többször) érte őket erőszak.

A bármilyen okból és nem csak a válaszadó nemi identitása miatt elszenvedett erőszak tekintetében az összes LMBT-csoportból leginkább a transz válaszadók mondták azt, hogy a felmérésben vizsgált öt éves és egyéves időszakban támadás vagy erőszakos fenyegetés érte őket. A felmérést megelőző öt évben az összes transz válaszadó 34%-át érte erőszak vagy erőszakos fenyegetés, a felmérést megelőző 12 hónapban pedig 15%-ukat érte erőszak vagy erőszakos fenyegetés.

A transz válaszadók mintegy tizedét (8%) érte fizikai vagy szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés, ami véleményük szerint részben vagy egészben azért történt, mert transznak vélték őket. A felmérést megelőző 12 hónapban a gyűlöletből fakadó

erőszak leginkább a transz nők (16%), a férfi transzvesztiták (14%) és a transznemű válaszadók (11%) körében fordult elő.

Az LMBT-felmérés összes válaszadója körében leginkább a transz válaszadók jelentették a gyűlöletből fakadó erőszakot a rendőrségen. A válaszadók egyötöde (21%) jelentette a legutóbbi, gyűlöletből fakadó esetet és egynegyede (24%) jelentette a legsúlyosabbat. A bejelentés elmaradásának okai többek között a következők:

- a rendőrséggel szembeni erős bizalmatlanság: a válaszadók fele nem jelentette az eseményt, mert úgy gondolta, hogy a rendőrség nem tenne semmit, egyharmada pedig azért, mert úgy vélte, hogy a rendőrség semmit nem tud tenni;
- félelem attól, hogy a rendőrség homofób és/vagy transfób magatartást tanúsít (a válaszadók több mint egyharmada);
- a gyűlöletből fakadó zaklatás esetében a válaszadók a leggyakrabban azt említették, hogy az eset túlságosan jelentéktelen volt, nem volt elég súlyos ahhoz, hogy jelentsék, vagy nem jutott eszükbe, hogy jelenthetik az esetet.

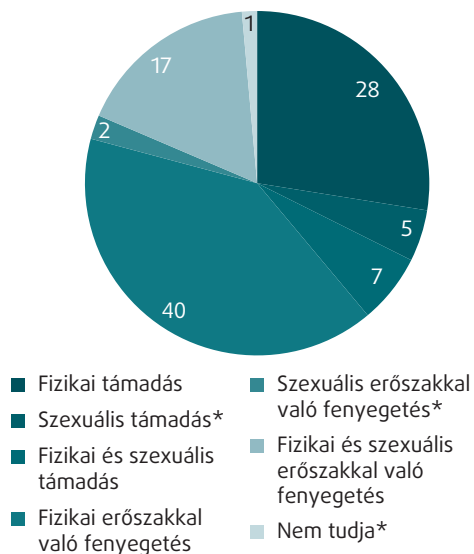
Amennyiben a gyűlöletből fakadó erőszakot vagy zaklatást nem a rendőrségnek, hanem más szervezetnek jelentették, a transz válaszadók többsége (több mint fele) egy LMBT-szervezethez, egytizede egy állami vagy nemzeti intézménynél, például egy egyenlőséggel foglalkozó szervnél és/vagy mintegy 7–15%-a egy általános, áldozatokat támogató szervezetnél tett bejelentést.

Az erőszak és zaklatás elkövetői a legtöbb esetben csoportosan fellépő, ismeretlen férfiak. Gyűlöletből fakadó erőszak közel azonos arányban történik zárt helyen és a szabadban, miközben a gyűlöletből fakadó zaklatás kicsit gyakrabban fordul elő zárt nyilvános helyeken. A *szabadban* történt esetek közül a transz válaszadók a leggyakrabban az utcát, teret, parkolót vagy más nyilvános helyet említik. A *zárt helyen* elkövetett, gyűlöletből fakadó erőszak a leggyakrabban otthon történt, miközben gyűlöletből fakadó zaklatásra leggyakrabban a munkahelyen került sor. A legutóbbi zaklatások egytizede az interneten vagy e-mailben, többek között a Facebookon vagy a Twitteren történt.

„A homofóbia és a transfóbia az emberi méltóság megsértése. A homofób és transfób magatartás nem egyeztethető össze az Európai Unió alapjául szolgáló, a Szerződés 2. cikke szerinti értékekkel és elvekkel.”

Európai Bizottság (2013), A Bizottság intézkedései valósággá teszik az LMBT-jogokat, SPEECH/13/424, Hága, 2013. május 17.

8. ábra: Gyűlöletből fakadó erőszak legutóbbi esete, erőszaktípusonként (%)

Kérdések: FA1_4. Az Önt ért LEGUTÓBBI fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés esetében mi történt Önnel?

FA1_5. Mit gondol, az elmúlt 12 hónapban Önt ért LEGUTÓBBI fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés részben vagy egészben azért történt, mert transznak vélték?

Megjegyzés: *Azok az esetek, amelyekben a válaszok száma kevesebb mint 30.

Viszonyítási alap: Az uniós LMBT-felmérés transz válaszadói, akiket a felmérést megelőző 12 hónapban fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés ért részben vagy egészben azért, mert transznak vélték őket.

Forrás: FRA, Uniós LMBT-felmérés, 2012

Táblázat: Az elmúlt 12 hónapban elkövetett, gyűlöletből fakadó erőszak vagy erőszakos fenyegetés helyszíne (%)

	Legutóbbi	Legsúlyosabb
Az otthonomban	8	9
Más lakóépületben, lakásban*	3	4
Iskolában, egyetemen*	5	6
Munkahelyen*	3	4
Kávézóban, étteremben, italozóban, szórakozóhelyen	10	8
Autóban*	1	1
Tömegközlekedési eszközön	9	7
Sportklubban*	0	0
Más zárt helyen*	2	3
Utcan, téren, parkolóban vagy más nyilvános helyen	46	43
Parkban, erdőben*	3	4
LMBT-személyek által látogatott helyen (pl. klub, bár) vagy eseményen (pl. a büszkeség menete)*	2	1
Más szabadtéri helyen*	5	7
Egyéb*	2	2

Kérdés: FA1_10; FA2_10. Hol történt ez az eset?

Megjegyzés: *Azok az esetek, amelyekben a válaszok száma kevesebb mint 30.

Viszonyítási alap: Az uniós LMBT-felmérés transz válaszadói, akiket a felmérést megelőző 12 hónapban (legutóbbi eset) vagy a felmérést megelőző öt évben (legsúlyosabb eset) fizikai/szexuális támadás vagy erőszakos fenyegetés ért részben vagy egészben azért, mert transznak vélték őket.

Forrás: FRA, Uniós LMBT-felmérés, 2012

Az erőszakos cselekmények és a zaklatás sérti az élethez való jogot, a testi és szellemi integritás és ezáltal az emberi méltóság tiszteletben tartásának jogát. Ezeket a jogokat az EU Alapjogi Chartája védi.

Az Európai Parlament felszólította a tagállamokat, hogy „tartsák nyilván és vizsgálják ki az LMBTI-személyek² elleni gyűlölet-bűncselekményeket, és fogadjanak el büntetőjogi szabályokat a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló gyűlöletre való uszítás tiltására”. Hasonlóképpen a Rec(2010)5 ajánlás arra ösztönzi az Európa Tanács tagjait, hogy „biztosítsák az olyan állítólagos bűncselekmények és más incidensek hatékony, gyors és tárgyilagos kivizsgálását, ahol ésszerűen feltételezhető, hogy az áldozat szexuális irányultsága vagy nemi identitása jelentette a motivációt az elkövető számára”. Felszólít továbbá arra, hogy „biztosítsák, hogy [...] az ilyen cselekményekért felelős szemé-

lyek a büntetlenség elkerülése érdekében ténylegesen kerüljenek az igazságszolgáltatás elé, és adott esetben részesüljenek büntetésben”³.

*„Általam ismert és nem ismert emberek részéről is ért megaláztatás, verés és sértegetés, de azt szerettem volna, ha a körülöttem lévő emberek megtanulják, hogy ugyanolyan emberi lény vagyok, mint bárki más, és hogy a szexuális irányultságom nem tesz engem tőlük különbözővé! Emberi lény vagyok – egy személy. Büszke vagyok arra, hogy meleg vagyok; soha nem hazudtam és a jövőben sem fogok, bármi is legyen ennek az ára [bármilyen árat is kell fizetnem ezért].”
(29 éves transz, meleg, Bulgária)*

2 Az „LMBTI” betűszó az intersexuális személyeket is magában foglalja. Az Európai Parlament 2014. február 4-i állásfoglalása a homofóbia, illetve a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló megkülönböztetés elleni európai menetrendről (2013/2183(INI)).

3 Európa Tanács, Miniszteri Bizottság (2010), A Miniszteri Bizottság Rec(2010)5 ajánlása a tagállamoknak a szexuális irányultságon vagy a nemi identitáson alapuló megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló intézkedésekről.

Az FRA véleménye

A transz személyek elleni, gyűlöletből fakadó erőszak és zaklatás elleni küzdelem

A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: az áldozatokról szóló uniós irányelv) nemzeti jogba történő átültetésének értékelésekor az Európai Bizottságnak kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy az egyes értékelésekben a nemi identitást, illetve a nemi megnyilvánulást mint az áldozatok személyes jellemzőit megfelelően figyelembe veszik-e.

Az áldozatokról szóló uniós irányelv végrehajtásánál az uniós tagállamoknak figyelemmel kell lenniük az áldozat nemi identitása miatt elkövetett bűncselekmények áldozatainak védelmi szükségleteire (az irányelv (9), (17) és (56) preambulumbekkezdésével összhangban). Az uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a büntetőeljárás során – az áldozatokról szóló uniós irányelv 21. cikkével összhangban – teljes mértékben tiszteletben tartsák a transznemű személyek magánéletének, többek között korábbi nevének és nemének védelméhez való jogot.

Az uniós tagállamoknak fontolóra kell venniük olyan büntetőjogi rendelkezések meghozatalát, amelyek védelmet nyújtanak a transzfőb bűncselekményekkel szemben, és biztosítják, hogy a transzfőb bűncselekmények hatékony kezelése érdekében kiképezzék és ennek részeként a transzidentitással kapcsolatos kérdésekről felvilágosítsák a bűnüldöző hatóságokat.

Az uniós tagállamoknak foglalkozniuk kell a kérdéssel, hogy a gyűlölet-bűncselekmények, többek között a transz személyek elleni bűncselekmények esetében a bejelentett esetek száma elmarad a valós esetek számától, amint azt az FRA 2013. évi vilniusi alapjogi konferenciájának következtetéseit tükröző, a Bel- és Igazságügyi Tanács gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelemről szóló, 2013. decemberi következtetése kiemelik. A tagállamok hozzanak megfelelő intézkedéseket a gyűlölet-bűncselekmények áldozatok általi és lehetőség szerint az őket támogató szervezeteken keresztül történő bejelentésének megkönnyítésére. Ennek a rendőrségbe és más állami intézményekbe vetett bizalom növelésére irányuló intézkedésekre is ki kell terjednie. Ennek érdekében a bűnüldöző hatóságokat ki kell képezni arra, hogy hogyan kezeljék a transz személyek által bejelentett eseteket, különösen az áldozatok támogatása és az esetek rendszeres rögzítése tekintetében. A bejelentett esetek arányának javítására figyelembe vehetők olyan gyakorlatok is, mint például a „harmadik fél által tett bejelentés”, amelyben többoldalú partnerségeken keresztül civil társadalmi szervezetek vesznek részt.

Az uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a bűnüldöző szervek a bűncselekményekre vonatkozó adatgyűjtés javítására és közelítésére irányuló, folyamatban lévő erőfeszítésekkel (mint például az EU 2011 és 2015 közötti időszakra vonatkozó statisztikai cselekvési terve keretében a bűnözéssel és a büntető igazságszolgáltatással kapcsolatos statisztikákkal foglalkozó, az Eurostat által létrehozott munkacsoport) összhangban megfelelően rögzítsék és vizsgálják ki a nemi identitás és nemi megnyilvánulás alapján elkövetett gyűlölet-bűncselekményeket és indítsanak eljárást ezekben az ügyekben. A bizonyítékokon alapuló jogi és szakpolitikai intézkedések kidolgozása érdekében a tagállamoknak (a 2012/29/EU irányelv 28. cikkével, valamint (56) és (64) preambulumbekkezdésével összhangban) statisztikai adatokat kell gyűjteniük a bűncselekmények számáról és típusáról, az áldozatok nemi identitásáról, valamint az elítélt elkövetők számáról és a kiszabott büntetés típusáról.

Transz személyként élni

*„Így egy női testben női hajlamokkal élő férfiként tekintek önmagamra. Ha erről másokkal beszélek, azt gondolják, örültt vagyok. Vagy férfi, vagy nő vagyok, ennyi! Tehát én semmi sem vagyok.”
(32 éves női transzvesztita, Dánia)*

A felmérés adataiból kiderül, hogy sok transz személy olyan társadalmi környezetben nő fel és él, amely többségében nem ismeri a transz személyek életét és szükségleteit. Ha a folyamatos áldozattá válás és megkülönböztetés okozta féltékenység mások – többek között az érintettek saját

családjának, munkahelyi és társadalmi környezetének – tudatlanságával párosul, az érintett védekező mechanizmusként a bujkálás vagy a láthatóság elkerülése mellett dönt. Ez a választás azonban elkerülhetetlenül tovább nehezíti a transz személyeket megillető jogok elismerését és elfogadását. A transz személyek mindennapi életének és jogainak realitásával kapcsolatos sztereotípiák, illetve ezek ismeretének hiánya állandósítja a közvélemény negatív hozzáállását és a különböző intenzitású rossz bánásmódot, kezdve az ostoba viccektől és sértő nyelvezettől a súlyos zaklatásig és kirekesztésig. Ily módon egy láthatatlan ketrec jön létre, amely akadályokat állít az egyenlőség elé

és veszélyezteti a transz személyek életét. Végül, a transz válaszadók szerint ők olyan polgárok, akik úgy érzik, hogy nem lehetnek önmaguk.

„Biztos vagyok benne, hogy több megkülönböztetésben és zaklatásban lett volna részem, ha nyíltan vállalom, hogy transz vagyok. Ha erről jogi összefüggésben nyilatkoznom kellett, megtettem, de a családomon, az egészségügyi dolgozókon és volt partnereimen kívül senki nem tudja, hogy nem férfinak születtem. Ezért meglehetősen könnyű dolgom volt, de az, hogy ezt szigorúan titokban kell tartanom ahhoz, hogy könnyű dolgom legyen, természetesen nem jó helyzet.”
(38 éves transz férfi, Hollandia)

A transzokkal szemben elutasító környezetben folytatott élet eredményeképp a transz személyek megnyilvánulásukban és magatartásukban alkalmazkodnak:

- az összes válaszadó egyharmada (32%) az erőszaktól, fenyegetéstől vagy zaklatástól való félelem miatt kerüli, hogy nemét – vagy kívánt nemét – fizikai megjelenésével vagy öltözködésével kifejezze;
- a transz válaszadók fele számol be arról, hogy e félelmek miatt kerül bizonyos helyeket vagy helyszíneket;
- a válaszadók mintegy ötöde még otthon sem vállalja nyíltan, hogy transz, és 10 közül hat a tömegközlekedésben kerüli annak nyílt felvállalását.

Ezek a megállapítások kiemelik, hogy a transz személyek mindennapi életét hogyan befolyásolja a közvélemény transz személyekkel szembeni

társadalmi megítélése és magatartása. Ennek következtében nem élvezhetik a magánélet tiszteletben tartásához való jogot, amely magában foglalja azt a jogot is, hogy valaki az élet minden területén, többek között nyilvánosan is kifejezheti identitását.

„Transzneműként élni ijesztő, állandóan a negatív reakciókat figyelem és úgy érzem, hogy »lopakodnom« kell, ha a legtöbb nyilvános helyzetben, például tömegközlekedés stb. használatakor ez azzal jár, hogy vastagabb és bővebb ruhákat vagyok kénytelen viselni, mint amit szeretnék.”

(39 éves transzszexuális, Egyesült Királyság)

A transz válaszadók négyötöde mondja azt, hogy a transz személyek emberi jogainak tiszteletben tartását előmozdító pozitív intézkedések, például az egyenlőséggel kapcsolatos tervek, nyilvános kampányok vagy speciális szolgáltatások ritkák vagy meglehetősen ritkák a lakóhelyük szerinti országban. A válaszadók több mint kilenczede (94%) állítja, hogy ha a nemzeti hatóságok támogatnák a transz személyek jogait, akkor transz személyként könnyebben élhetnének.

Egy adott személy esetében a nemi identitásnak vagy megnyilvánulásnak megfelelő személyazonosság hiánya megkülönböztetést eredményezhet:

- a felmérést megelőző 12 hónapban a transz válaszadók egyharmada érezte úgy, hogy megkülönböztetésben részesül, amikor megmutatja a nemét azonosító személyazonossági igazolványt vagy más hivatalos okmányt;

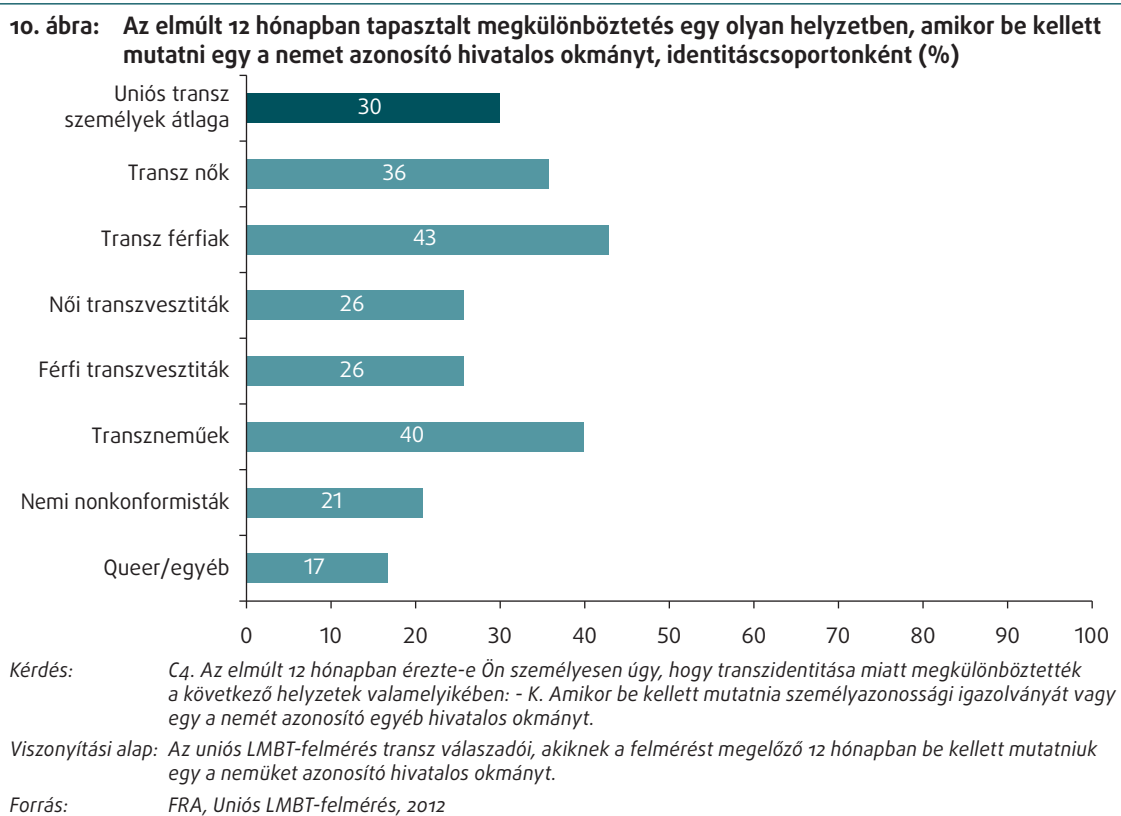
9. ábra: A válaszadók véleménye arról, hogy hogyan tehető könnyebbé a transz személyek élete (%)

Kérdés: TR6. Mi könnyítené meg az életét transznemű személyként a lakóhelye szerinti országban? Azon válaszadók, akik egyetértének, illetve teljes mértékben egyetértének.

Viszonyítási alap: Transz válaszadók az uniós LMBT-felmérésben.

Forrás: FRA, Uniós LMBT-felmérés, 2012

- közel kilenczted (87%) mondja azt, hogy az általa előnyben részesített nem vonatkozásában a nem elismerésére irányuló könnyebb jogi eljárások segítenének abban, hogy könnyebb legyen az élete.

„Mindössze 35 európai ország rendelkezik a transz személyek nemi identitásának elismerésére irányuló jogi rendelkezésekkel. A transz személyek létezése 14 országban de facto illegális, mivel ezek az országok rendelkeznek az elismerés elutasításáról. 21 európai ország jogszabályai előírják, hogy a transz személyeknek nemi identitásuk elismerése előtt sterilizáltatniuk kell magukat. A további előírások között szerepelhet a mentális zavar megállapítása, az orvosi kezelés és invazív sebészeti műtét, az új nemi identitásban eltöltött idő értékelése, az egyedülállóként vagy elváltként való lét. Az ilyen előírások sértik az adott személy emberi méltóságát, testi integritását, valamint a családalapításhoz és a megalázó és embertelen bánásmódtól való mentességhez való jogát.”

Transgender Europe (2014), Trans Rights Europe Map & Index [A transzok jogai – európai térkép és index 2014], www.tgeu.org/Trans_Rights_Europe_Map

Az Európa Tanács CM/Rec(2010)5 ajánlása hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak megfelelő intézkedéseket kell életbe léptetniük annak érdekében, hogy a nemváltoztatás teljes körű hivatalos elismerését az élet minden területén biztosítsák,

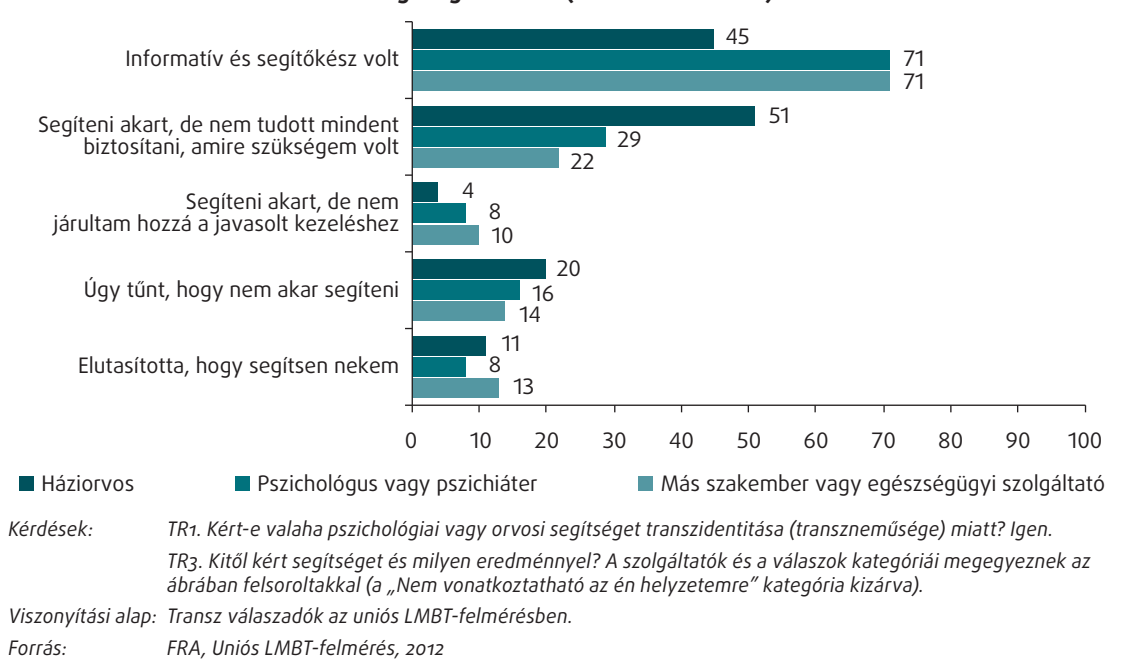
elsősorban azért, hogy lehetővé teszik a név és a nem gyors, áttekinthető és hozzáférhető megváltoztatását a hivatalos okiratokban. Előírja továbbá, hogy „a nemváltoztatás hivatalos elismerésének előfeltételeként megállapított követelményeket, köztük a testi jelleg megváltoztatását, rendszeresen felül kell vizsgálni a jogsértő követelmények eltörlése érdekében”.

Sok transz személy esetében nagy a kockázata annak, hogy rossz a testi vagy mentális egészségi állapotuk. Számos tanulmány igazolta, hogy sok transz személyt foglalkoztat az öngyilkosság gondolata, depresszióban, szorongásban szenved, kárt tesz önmagában, sőt, megkísérli az öngyilkosságot.

Egyes transz személyek, nem mindegyikük, nemváltoztatáson, más szóval „átalakításon” esnek át, hogy testüket a nemi identitásukhoz igazítsák.

A transz válaszadók kétötöde (39%), különösen az alacsonyabb jövedelmi osztályokba tartozók és a munkanélküliek, kért nemi identitási szükségleteivel kapcsolatban orvosi vagy pszichológiai segítséget. A segítségkérés során szerzett tapasztalatok igen eltérőek: 10-ből heten (71%) a pszichológusokkal, pszichiáterekkel vagy más szakemberekkel vagy egészségügyi szolgáltatóval kapcsolatban pozitív tapasztalatokról számoltak be. A háziorvosok esetében azonban az elégedettség arány kevesebb mint

11. ábra: A transz válaszadók által szerzett tapasztalatok azokban az esetekben, amikor transzidentitásuk miatt segítséget kértek (az esetek %-ában)

a felére (45%) esik. A válaszadók egyötöde (20%) állítja, hogy úgy tűnt, háziorvosa nem akar segíteni, és egytizede (11%) válaszolta azt, hogy a háziorvos egyszerűen elutasította a segítségnyújtást.

Azoknak a válaszadóknak a fele (52%), akik nem kértek pszichológiai vagy orvosi segítséget, egyszerűen nem akart segítséget kérni vagy nem volt arra szüksége. Leginkább a férfi és női transzvesztiták, a nemi nonkonformisták és a queer/egyéb válaszadók csoportja nem akart segítséget vagy nem volt arra szüksége. A transz férfiak és a transz nők egyharmada (az előbbieket 33%-a, illetve az utóbbiak 37%-a) szintén azt válaszolta, hogy transzidentitásuk miatt nem akarnak pszichológiai vagy orvosi segítséget. Azok a válaszadók, akik akarnak pszichológiai vagy orvosi ellátást, vagy szükségük van arra, de eddig még nem vették azt igénybe, több okát jelölik meg annak, hogy miért nem kérnek segítséget, például nem mernek, nem tudják, hová forduljanak vagy tartanak az egészségügyi szolgáltatók előítéleteitől. A transz válaszadók mintegy négyötöde (79%) mondja azt, hogy az orvosi kezelések nagyobb választéka segítené őket abban, hogy transz személyként könnyebb legyen az életük.

Az FRA véleménye

A nem hivatalos elismerésének biztosítása

A felmérés bebizonyította, hogy számos transz válaszadó számára a nemi identitásuknak és megnyilvánulásuknak megfelelő személyazonossági okmányok megszerzése olyan probléma, amely megakadályozza a normális társadalmi életet. Az uniós tagállamoknak biztosítaniuk kell az egy adott személy által előnyben részesített nem teljes körű hivatalos elismerését, beleértve a keresztnév, a társadalombiztosítási azonosító szám és a személyazonossági okmányokban szereplő más, a nemet jelző adatok megváltoztatását.

A nem elismerésére irányuló eljárásoknak hozzáférhetőnek, átláthatónak és hatékonyak kell lenniük, és biztosítaniuk kell az emberi méltóság és a szabadság tiszteletben tartását. A nem elismerésére irányuló jogi eljárásokban különösen nem követelhető meg a válás és olyan orvosi beavatkozások, mint például a sterilizáció.

Az uniós tagállamoknak annak érdekében, hogy az Európai Unióban megkönnyítsék a transz személyek szabad mozgáshoz való jogának a gyakorlását, a nem hivatalos elismerése területén teljes körűen el kell ismerniük a többi tagállam által kiadott okmányokat és határozatokat.

Módszertan

Az uniós LMBT-felmérés 2012-ben név nélküli internetes kérdőívekkel készült, amelyet elsősorban LMBT-személyekkel kapcsolatos internetes és közösségi médiában népszerűsítettek. Ennek a módszernek köszönhetően az LMBT-személyekről Európában és a világban jelenleg rendelkezésre álló legszélesebb körű empirikus adatokat sikerült összegyűjteni. A jelentés és ez az összefoglaló azon legalább 18 éves transz válaszadók észrevételeit, tapasztalatait, véleményét és nézeteit mutatja be, akik internetes felhasználók, tudomást szereztek a felmérésről és úgy döntöttek, hogy részt vesznek abban. Bár az eredmények nem tekinthetők minden EU-ban élő transz személyre nézve reprezentatívnak, az igen nagy méretű minta azt jelenti, hogy valószínűsíthető, hogy az eredményekben megmutatkozó tendenciák nagymértékben az uniós transz populációban érvényesülő tendenciákat tükrözik.

A felmérés egy olyan súlyozási módszert alkalmazott, amellyel ellensúlyozható volt az uniós transz populáció arányos méretére vonatkozó megbízható statisztikai adatok hiánya és mérsékelhetőek voltak azok a hatások, amelyeket bizonyos uniós tagállamoknak a minta egészében a valószínűleg nagyobb arányban való megjelenése okozott. Ez az eljárás biztosítja, hogy az egyes uniós tagállamok transz válaszadóinak véleménye az adott ország lakosságának arányában szerepeljen a felmérés eredményeiben. E célból azt feltételezték, hogy a transz válaszadóknak és a transz alcsoportoknak a felmérés összes válaszadójához viszonyított százalékos aránya minden uniós tagállamban egyforma, és a számítások e feltételezésen alapultak (a teljes leírást lásd a főjelentés 2. mellékletében).

További módszertani információk az FRA transz személyekről szóló, *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (Transznak lenni az Európai Unióban: az uniós LMBT-felmérés adatainak összehasonlító elemzése, 2014) című jelentésének 1. mellékletében található – lásd: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>.

Napjainkban a transz személyek vagy azok, akiknek a nemi identitása és/vagy nemi megnyilvánulása eltér a születéskor megállapított nemtől, szerte az Európai Unióban gyakran szembesülnek megkülönböztetéssel, zaklatással és erőszakkal. Ez a helyzet félelmet szül, ami többeket arra indít, hogy rejtsek el vagy álcázzák valódi énjüket. Ez a jelentés az egyenlő bánásmóddal és a megkülönböztetéssel kapcsolatos kérdéseket két szempontból, nevezetesen a szexuális irányultság és a nemi identitás alapján vizsgálja. Elemzi az EU leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) személyekről készített felmérésének 6579 válaszadója által szerzett tapasztalatokra vonatkozó adatokat, amelyek ezen a téren az eddig összegyűjtött legszélesebb körű empirikus adatállományt alkotják. Ebben az elemzésben az FRA megállapította, hogy az LMBT-csoportok közül, kevés kivételtől eltekintve a transz válaszadók számolnak be a legmagasabb arányú megkülönböztetésről, zaklatásról és erőszakról.

A befogadó és összetartó társadalom feltétele, hogy mindenki megkülönböztetés nélkül, egyenlőként és teljes körűen vegyen részt a társadalomban. Ebben a tekintetben a felmérés eredményei nyugtalanító helyzetet mutatnak. Arról árulkodnak, hogy a transz személyek egyenlősége mindeddig nehezen elérhető célnak bizonyult. Ez a jelentés mégis egy olyan időszakban jelenik meg, amikor az uniós tagállamok egyre nagyobb számban tesznek lépéseket a transz személyek alapvető jogainak előmozdításáért és védelméért. A felmérés során összegyűjtött és elemzett adatokat a politikusoknak és döntéshozóknak arra kell felhasználniuk, hogy olyan jogszabályokat, szakpolitikákat és stratégiákat alakítsanak ki, amelyek jobban megvédik az említett jogokat.

További információk:

Az FRA transz személyekről szóló, *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (Transz lenni az Európai Unióban: az uniós LMBT-felmérés adatainak összehasonlító elemzése, 2014) című teljes jelentését lásd a következő helyen <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>.

Az Uniós LMBT-felmérés – *EU LGBT survey – European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey. Main results* (Az Európai Unió leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű személyekre vonatkozó felmérése – Főbb eredmények, 2014) című LMBT-felmérésről készült teljes jelentést lásd a következő helyen <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main>.

Az Uniós LMBT-felmérés – *EU LGBT survey – European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Results at a glance* (Az Európai Unió leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű személyekre vonatkozó felmérése – Az eredmények áttekintése, 2013) című LMBT-felmérésről készült összefoglaló jelentést lásd a következő helyen <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-results> (francia és német nyelven is elérhető).

Az FRA LMBT-személyekkel kapcsolatos témakörökkel foglalkozó tevékenységeinek áttekintése: <http://fra.europa.eu/en/project/2011/homophobia-transphobia-and-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender>.

© Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2014
Fénykép: © Shutterstock

FRA – AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI ÜGYNÖKSÉGE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Bécs – Ausztria
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

ISBN 978-92-9239-712-8

TK-06-14-152-HU-C
doi:10.2811/030886